

DEGVIELAS CENA ŠĶĒRSGRIEZUMĀ:

VAI TO VAR IETEKMĒT DEGVIELAS TIRGOTĀJI UN PIRCĒJI LATVIJĀ?

Vairāk nekā 90 % no degvielas cenas veido degvielas produktu pašizmaksa, nodokļi un ar degvielas pārdošanu saistītās izmaksas, līdz ar to mazumtirgotājiem ir ļoti ierobežotas iespējas to ietekmēt.

Naftas atradnes

Vairākas svarīgas naftas ieguves valstis ir grūti prognozējamas politiskā vai militārā jomā.

Tankkuģi

Transportē naftu no ieguves vietām uz pārstrādes rūpnīcām. Lielākie tankkuģi spēj pārvadāt pat 3 miljonus barelu naftas.

Naftas pārstrādes rūpnīca

Ražo degvielu un citus naftas produktus. Mazumtirgotāji degvielu iegādājas no rūpnīcām par biržā noteikto cenu.

Dzelzceļš

Nogādā degvielu no rūpnīcas uz vairumtirgotāju naftas produktu termināļiem. Vidēja lieluma terminālis apkalpo ap 80 vagoniem dienā.

Terminālis

Termināļos degviela tiek uzglabāta pirms nogādāšanas degvielas uzpildes stacijām un vairumtirdzniecības klientiem.

Degvielas vedēji

Nogādā degvielu līdz degvielas uzpildes stacijām un vairumtirdzniecības klientiem visā Latvijā.

DUS

Pārdod degvielu par cenu, kas veidojusies visa garā piegādes ceļā rezultātā.

Naftas un degvielas cena

Nafta un degviela ir atsevišķas biržas preces. Abu produktu cenu nosaka gan kopīgi, gan atšķirīgi faktori, tāpēc degvielas cena biržā atšķiras no naftas cenas biržā.

Valūtas kurss

Degviela biržā tiek kotēta ASV dolāros, taču patērētājiem Latvijā tiek pārdota eiro. Tāpēc degvielas cenas ietekmē arī dolāra kursa svārstības.

Ģeopolitiskā situācija

Politiskā nestabilitāte un nemieri ietekmē naftas ieguves, kā arī naftas produktu ražošanas un transportēšanas iespējas.

Klimatiskā situācija

Dabas katastrofas un straujas klimata pārmaiņas ietekmē degvielas pieprasījumu un piedāvājumu.

Piemērs:

Viesuļvētras sekas kādā no naftas ieguves reģioniem – slēgtas vairākas naftas platformas, ostas un termināļi, tādējādi traucējot produktu piegādi.

Kvalitātes prasības

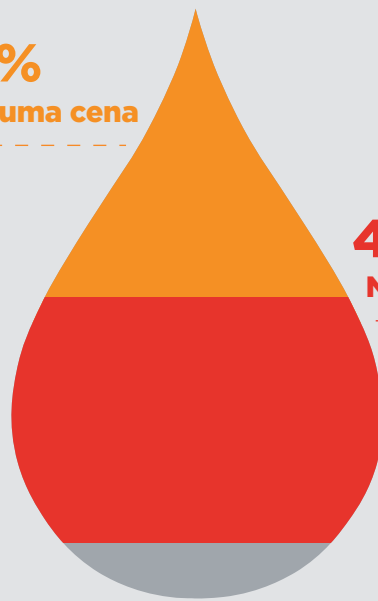
ES ir spēkā virkne kvalitātes prasību degvielai, kas saudzē automašīnu un vidi, taču palielina degvielas ražošanas izmaksas.

Pieprasījums

Iedzīvotāju un automašīnu skaits, ekonomiskās un rūpnieciskās aktivitātes pieaugums pasaulē palielina pieprasījumu pēc degvielas, kas, savukārt, veicina cenu pieaugumu.

43 %
Iepirkuma cena

47 %
Nodokļi

10 %

Mazumtirgotāja izmaksas

Akcīze (27 %)

Akcīzes nodoklis par litru benzīna kopš 1998. gada ir palielinājies vairāk nekā divas reizes. 2018. gadā akcīzes nodokļa likme benzīnam ir 0,476 EUR par litru, bet dīzeļdegvielai 0,372 EUR par litru.

PVN (17 %)

PVN likme var svārstīties gadu no gada. Patlaban tā ir 17 %. Jo augstāka ir degvielas cena, jo augstāka ir maksājama PVN summa.

Nodeva (3 %)

Nodeva par obligāto valsts rezervju glabāšanu degvielas cenu sadārdzina par aptuveni 1 centu benzīnam un dīzeļdegvielai.

Piedevas

Papildu izmaksas veido obligātā biopiedevas 5 % apmērā. Piemēram, Igaunijā biopiedevas nav obligātas ir viens no iemesliem degvielas cenu atšķirībām starp Latviju un Igauniju.

Tirgus specifika

Latvija ir tirgus ar nelielu pieprasījumu, tāpēc degvielas mazumtirgotājiem ir lielākas izmaksas par litru un mazākas apjoma atlaides no degvielas ražotājiem.

Izmaksas

Mazumtirgotājam jāsedz savas izmaksas (vairāk nekā 130 pozīcijas – algas, stacijas un termināļu uzturēšana u. c.). Kāpjot degvielas cenai, samazinās patēriņš, taču izmaksas paliek nemainīgas.

Augsta konkurence

Latvijā ir liels DUS skaits pret iedzīvotāju skaitu, tāpēc tirgotāju starpā ir sīva konkurence par klientiem.

Atlaides

Cenai, kas norādīta uz degvielas sūkņa, bieži ir tikai informatīvs raksturs, un vidējā pārdošanas cena ir zemāka. Mazumtirgotāji piemēro dažādas atlaides gan saviem pastāvīgajiem klientiem, gan biznesa klientiem.

Drošība

Degvielas tirdzniecība ir saistīta ar īpaši augstām drošības prasībām. Jaunas, ES drošības un vides aizsardzības standartiem atbilstošas DUS izveide maksā ap 1 milj. EUR, neskaitot turpmākās uzturēšanas izmaksas.